

Geachte Mr. Sillem, Mr. van Mesdag and Mr. de Vaal,
beste Ernst, Jaap and Skippy,
Geachte Mrs. Teeuwsen, Mr. Bakker and Mr. Stabel,
beste Els, Albert and Jan,

Chers amis,

C'est un grand honneur d'être ici avec vous aujourd'hui, à l'ancien camp de concentration de Natzweiler. Avec profond respect que je vous salue au nom du Secrétaire d'Etat de la Santé Publique, Monsieur Martin van Rijn. Il passe ses salutations et vous souhaite tout le meilleur. Si vous me le permettez, je voudrais maintenant continuer dans la langue maternelle de la communauté néerlandaise.

Dames en heren,

Het is iets meer dan zeventig jaar geleden dat de Tweede Wereldoorlog werd beëindigd. Een periode van terreur, onderdrukking, geweld en uitroeiing, een periode zonder historisch precedent, had geresulteerd in 72 miljoen doden wereldwijd.

Mijn vader heeft als jongen de oorlog tot zijn zeventiende bewust meegemaakt. Hij vertelde mij daar verbitterd over: over de honger, over de onderduik, over de angst voor razzia's en huiszoekingen voor de *Arbeitseinsatz*. Zijn beste vriend, de ondergedoken Joodse Klaus, werd in 1942 verraden en weggevoerd. Mijn vader beseftte dat hij hem nooit meer terug zou zien. Op een zomerse dag van 1945 ging thuis de telefoon. Mijn vader nam zelf op en een stem zei: "Dag Henk, met Klaus. Ik sta op het station, kun je mij komen ophalen?" Geëmotioneerd heeft mijn vader mij naderhand vaak verteld dat hij toen de hele tocht terug naar huis, met een magere Klaus achterop de fiets, alleen maar kon

stamelen: “Man, ik dacht dat je dood was”. Mijn vader had er een leven lang een hekel aan Duitse auto’s en huishoudelijke apparatuur aan overgehouden. Maar hij kon voortaan in vrijheid beslissen om dergelijke goederen niet te kopen.

Toen de nazi’s hun plannen voor een nieuwe hoofdstad ontvouwd, die ‘Germania’ had moeten heten, steeg de behoefte aan het daarvoor noodzakelijke graniet. Op Frans grondgebied werd daarom in mei 1941 een afgelegen concentratiekamp geopend nabij steenmijnen in de Elzas. Daarmee was Natzweiler-Struthof een afschuwelijk feit, als uitvloeisel van een afschuwelijke ideologie. Onder onmenselijke omstandigheden hebben hier 52.000 mensen gevangen gezeten. Velen lieten het leven door de dwangarbeid, de koude en de honger; zij moesten hun verzet tegen de tirannie opgeven. Zo ook 300 van de 700 geïnterneerde Nederlanders; Nederlanders die niet lijdzaam wilden toezien hoe een vreemde mogendheid ons land bezette, alle democratische en burgerlijke vrijheden buiten werking stelde, en een barbaarse en systematische vervolging en vernietiging in gang zette van mensen en groepen die niet pasten in hun fascistische wereldbeeld. Deze mensen die verzet boden kwamen uit alle lagen van de bevolking, vanuit allerlei beroepsgroepen, vanuit allerlei politieke stromingen en kerkelijke gezindten. Door hun acties tegen het systeem van intolerantie en onvrijheid belandden deze mannen in Natzweiler.

Als toonbeeld van ongebroken geestkracht zijn nog ieder jaar overlevenden aanwezig bij de jaarlijkse herdenking van het kamp. Gesteund door familieleden, vrienden en anderen die hun persoonlijke lijdensweg in Natzweiler met diepe eerbied vervult. Deze mannen hebben het ondraaglijke en onbegrijpelijke leed nog zelf ervaren.

De Tweede Wereldoorlog is het ijkpunt voor hoe wij het in onze samenleving *nooit* meer willen. De vraag is natuurlijk hoe wij dat voor de volgende generaties – zoals de zevenjarige Laura, wat geweldig dat zij hier nu ook is - moeten borgen. Hoe kunnen wij die lessen van de oorlog vertalen naar een democratische en vrije samenleving, zonder haat tegen groepen met een andere afkomst, cultuur, geloof, politieke overtuiging of leefstijl?

Want terwijl wij hier op de 12^e september van 2015 bijeen zijn, worden wij via de media gewezen op de ramp die zich voltrekt aan de zuid- en oostgrens van Europa. De grootste stroom vluchtelingen sinds de Tweede Wereldoorlog is ontstaan. Mensensmokkelaars en mensenhandelaren verrijken zich schaamteloos over de ruggen van mensen die op de vlucht zijn voor terreur en op zoek zijn naar rust, vrijheid en een waardig bestaan.

Vorige week was Nederland geschokt door de foto van een verdronken en op het Turkse strand aangespoeld 3-jarig Syrisch jongetje. Een individuele tragedie als onderdeel van een grootschalige, humanitaire ramp. Een week eerder was in Oostenrijk een vrachtwagen aangetroffen met de stoffelijke resten van 71 vluchtelingen, waaronder vier kinderen. In reactie op deze vluchtelingenstroom is een EU-lidstaat er toe overgegaan om de zuidgrens van het land van hoge hekken te voorzien; ook wil men daar een noodwet invoeren. In weer een ander land worden migranten niet meer toegelaten op treinen, en indien wel, dan rijden die treinen slechts het station uit. Weer andere landen noemen quota, sluiten de grenzen of zetten het leger in om de stroom vluchtelingen te reguleren. Sommige landen tonen zich gastvrij, en op sociale media

roeren de tegenstanders zich. In ons eigen land ging het er eergisteren in het Kamerdebat hard aan toe. Wie de naoorlogse periode in ogenschouw neemt ziet een continu proces: migranten uit Hongarije, Tsjecho-Slowakije, het voormalig Oostblok, Sri Lanka, Vietnam, West-Afrika en voormalig Joegoslavië kwamen allen op zoek naar een veilig bestaan. En nu Syriërs. Dat is de actualiteit.

Een andere actualiteit zijn de toenemende gevoelens van onveiligheid door antisemitische uitingen, discriminatie en verruwing van de samenleving; in de media, op straat en zelfs in de politiek. Nederland en Europa hechten aan de rechtstaat, aan democratische beginselen, aan vrede en aan veiligheid. Wij hebben ons leven van vandaag, ons leven in vrede en vrijheid, mede te danken aan hen die zich indertijd verzetten tegen de onderdrukking. Voor sommigen was het een bewuste en actieve keuze, anderen praten er zelf nog over als “iets dat je gewoon deed.” Velen van hen hebben de hoogste prijs moeten betalen voor hun strijd. Hen allen herdenken wij hier en nu.

Mogen zij die zich hebben verzet tegen de intolerante en gewelddadige overheersing een blijvende inspiratie zijn voor de toekomstige generaties, opdat die op kunnen groeien in een rechtvaardig, democratisch, vrij en veilig Nederland en Europa. Opdat wij vrede en veiligheid nooit als vanzelfsprekend gaan beschouwen.

Dank u.

Floris van Dijk, ministerie VWS (Directie Maatschappelijke
Ondersteuning)